

Bewaar het Pand

Uitgave tot bevordering
van de handhaving
van de oude
Gereformeerde beginselen

Meditatie Ambtelijke praktijk
Kerkelijk actueel
Voor de jeugd Sprekend verleden

MEDITATIE

“Hij zal u onderhouden”

Psalm 55:23

Wat zorgen zijn hoef ik niemand te vertellen. Het leven, ons hoofd en ons hart kunnen vol zorg zijn. Het leven is niet makkelijk en het is om der zonde wil dat er zo vele zorgen zijn. Als we dit inzien wordt het des te groter dat een mensenkind nu al zijn zorgen mag werpen op de Heere, zoals David het ons voorhoudt: “Werp uw zorg op de HEERE en Hij zal u onderhouden; Hij zal in eeuwigheid niet toelaten dat de rechtvaardige wankele”.

Deze Psalm is een onderwijzing. Je kunt anderen alleen maar onderwijzen als je zelf onderwezen bent, en dat is David. David gaat gebukt onder vele zorgen. Zijn bloedeigen zoon Absalom staat hem naar het leven. Er vindt een staatsgreep plaats. De goddeloze Absalom grijpt naar de koningskroon en David, Gods kind en de door God aangestelde koning, neemt barrevoets de vlucht. Het wonderlijke is dat David niet opstandig is. Absalom staat op tegen zijn vader, maar David buigt onder God. Hij zwijgt zelfs onder de vloeken en verwensingen van de valse Simei. Hij voelt zich niets anders dan Gods oordeel waardig. En toch, toch is zijn toevlucht in God. In de genade en trouw van God. Zie alleen maar eens Wie de Heere altijd voor hem is geweest. En ach, wie was David tegenover Hem? Hij mag zijn zorgen aan de Heere bekend maken. En daartoe roept hij ook anderen op, ook u, gebukt onder vele zorgen. Werp uw zorg op de HEERE, de trouwe Verbondsgod, in Christus een goedertieren Vader voor al zijn (zondige) kinderen. Onze zorg, onze vragen, onze moeiten voor de Heere beschuldigend en opstandig neerwerpen, nee, dat mag niet en dat kan David ook niet. Maar wat hij wel kan en mag en moet is al zijn zorgen op de Heere werpen. Op Hem. Op de rug van de Heere Jezus Die in alle benauwdheid benauwd is geweest en nu een medelijdende en een je last mededragende Hogepriester wil zijn.

Zorgen kennen we allemaal. Maar kennen we ook de weg naar de Heere? Als je bij Hem terecht kunt, o zondaar, zelfs met je allergrootste nood en met je allerhoogste schuld, zou je dan niet bij Hem kunnen aankomen met de zorgen om je gezondheid, je opzien tegen de dood, de zorgen om je kinderen, je werk, je huwelijk? En waarom zegt David dat? Omdat hij ondervonden heeft dat de Heere je dan zal onderhouden. Verzorgen. Raad geven. Doorhelpen. Uithelpen. Ja, als u bent zoals ik dan wil je gelijk van alles af en rust en voorspoed en al die dingen meer. Maar

zo handelt de Heere niet met Zijn kinderen. Hij bezorgde bij de weduwe van Zarfath geen balen meel en kratten met olieflissen. Maar Hij hielp dagelijks door. Gelukkig is de mens die de Heere niet zo af en toe en bij gelegenheid nodig heeft, maar in alles, en altijd, dagelijks. Dagelijks moest het manna opgeraapt worden, op je knieën, en elke dag weer met een lege kruik. Hij zal u onderhouden. Dat ondervond David ook. Absalom achtervolgde hem. Simei vervloekte hem. Maar Barzillai onderhield hem. Wie zijn zorgen op de Heere leert werpen, leert een verrassend God kennen.

We leven in een tijd van grote zorgen. Wereldwijd. Terreur, oorlog, honger. Financiële zorgen. Onze gezondheid. De tijd is vol van zorg en onzekerheid. Zo is het leven eigenlijk altijd al geweest. Maar door de vele crises worden we er duidelijk bij bepaald. Wat zegt de Heere tot ons in alle omstandigheden? Dit: Zoek Mijn Aangezicht, Psalm 27. En dat heeft David gedaan. En zo kon hij, zelfs in die barre omstandigheden rust ondervinden, rust van boven. Want als hij in die dagen op een morgen ontwaakt, en we vragen hem of hij nog een beetje geslapen heeft, antwoordt hij: Ik lag en sliep gerust, van 's HEEREN trouw bewust, tot ik verfrist ontwaakte. Want...God was aan mij zij, Hij ondersteunde mij, in 't leed dat mij genaakte. En daarom: Ik zal vol heldenmoed, daar mij Zijn hand behoedt, tienduizenden niet vrezen, 'schoon ik van alle kant, geweldig aangerand, en fel geprangd moog' wezen. Of David dat elke dag ervaren heeft? Ik denk het niet. Maar het is wel onze plicht onze noden dagelijks voor Gods troon neer te leggen. We hebben Hem nodig voor de tijd waarin we leven en met het oog op de eeuwigheid die we tegemoet gaan. We hebben Hem nodig voor ons lichaam, onze kinderen en bovenal voor het heil van onze arme ziel. Dus: welgelukzalig is de mens die de God van David tot zijn Hulp heeft.

Ds. K. Hoefnagel

Duivels en dakpannen

1 Koningen 18:1
EN het gebeurde na vele dagen, dat het woord des HEEREN geschiedde tot Elía in het derde jaar, zeggende: Ga heen

18 April 1521 is een datum, die jullie natuurlijk allemaal kennen (oeps...) Maar dat was de dag dat Maarten Luther zich moest verantwoorden voor de Rijksdag in Worms. Zijn vrienden probeerden hem ervan te weerhouden, want keizer Karel de Vijfde en paus Leo de Tiende zouden vals spelen en hem gevangennemen en doden. Maar Luther was vastbesloten en onverschrokken en hij zei: 'Al waren er in Worms zoveel duivels als pannen op de daken, ik ga. Herroepen kan en wil ik niets. Ik kan niet anders, hier sta ik. God helpe mij, amen.' Diezelfde geloofsmoed zien we ook bij de profeet Elia.

Elia werd dus door de Heere teruggestuurd. Niet naar Israël. Dan had hij nog ergens wel een onderduikadres kunnen vinden. Nee, de Heere zegt: Ga heen vertoon u aan Achab. En Elia zal best wel zijn vragen hebben gehad. Hij had alle reden om bang te zijn van Achab. Maar hij is ook nu gehoorzaam, zo lezen in vers 2 En Elía ging heen, om zich aan Achab te vertonen.

En dat hield dan toch echt wel wat in. Want Achab was al 3½ jaar op zoek naar Elia. Hij had geprobeerd om hem in handen te krijgen. Achab wilde zich wreken. Hij beschouwde Elia als de veroorzaker van alle ellende. Hij noemt Elia straks 'de beroerder Israëls'! En Achab heeft boden gezonden door heel het land en daarbuiten om Elia te vinden. En hij heeft het aan de koningen van de omliggende landen gevraagd of Elia in hun land was en als zij zeiden dat hij er niet was, dan nam hij van hen een eed af, om er zeker van te zijn dat Elia daar niet zou zijn.

En moet Elia zich nu aan deze koning vertonen? Die zijn dood zoekt? Durft Elia dat wel? Hij is toch ook maar een mens? Maar we lezen van geen tegenspraak en geen aarzeling, geen bedenkingen. Elia ging heen.

Jonge mensen, wat een prachtige trek is dat als een mens gehoorzaam is. Als kinderen aan vader en moeder gehoorzaam zijn. Als jongeren de docent niet treiteren, maar respecteren. Als je op je werk gehoorzaam je taken uitvoert. Niet 'ja' zeggen en 'nee' doen. En geen

grote mond opzetten als het niet helemaal naar je zin is. Want dat is zonde tegen God.

Voorals is het mooi als je aan de Heere hebt leren gehoorzamen. Dat is toch ook iets wat God Zijn kinderen leert, om gehoorzaam te zijn aan Zijn wil. Niet je eigen gang gaan en je eigen boze wil navolgen, maar leven bij de vraag: wat wilt Gij dat ik doen zal? Niet zoals Jona doen, maar zoals Elia. Zonder tegenspreken. Om lijdzaam de loopbaan te lopen die God ons voorstelt. Ook als dat een weg is die tegen onze wensen en verlangens ingaat. Dat we dan niet in opstand komen. Niet doen zoals Asaf, maar als Jozef.

Ja maar denk eens aan al die risico's die Elia liep! Zeker. Daarom kon Elia die reis ook niet maken zonder het ware geloof. Elia's gehoorzaamheid is dan ook geen slaafse gehoorzaamheid, maar geloofsgehoorzaamheid. Alleen zo kon hij zich aan God overgeven. Wetend dat Gods wil altoos wijs en goed is, en dat het majesteit is al wat hij doet. En zo mocht Elia op God vertrouwen en aan Gods kant vallen.

Mogen wij dat ook kennen, jonge mensen? Dat is één van de mooiste dingen in het leven van een mens. Als we gehoorzaam mogen volgen en de voetstappen van Christus mogen drukken.

Van Hem staat het geschreven, als het grote Voorbeeld, dat hij gehoorzaam is geweest, zelfs tot in de dood des kruises. Vanwege de vreugde die Hem was voorgesteld, heeft Hij het kruis verdragen en de schande veracht. Meer nog dan Elia kon de Heere Jezus zeggen dat Hij Zijn leven niet kostbaar achtte. Elia was herschapen naar het beeld van Christus en daarom had hij zichzelf er voor over.

En dat is iets wat in het leven van Gods kinderen ook vandaag meer en meer moet blijken. Dat ze vernieuwd zijn naar het beeld van Christus. Ik hoop dat jullie ook bij deze psalm mogen leven:

Ik zet mijn treden in Uw spoor
 Opdat mijn voet niet uit zou glijden
 Wil mij voor struikelen bevrijden
 En ga mij met Uw heillicht voor

Ds. M.A. Kempeneers
www.bewaarhetpand.nl

(On)geduldig blijven?

Het is een prachtig woord: geduld. De lankmoedigheid wordt zelfs in Galaten 5 een vrucht van de Heilige Geest genoemd. Maar kan er vandaag de dag in het (kerkelijke) leven ook geen misbruik van worden gemaakt door een beroep te doen op het beoefenen van geduld? Welk geduld moeten dijkwachters hebben als de dijken op doorbreken staan?

Als er na de synode en de najaarsclasses één ding duidelijk is geworden, dan is dat níét dat zoveel bezwaarde kerken en ambtsdragers opeens haast maken. Maar dat geldt wél een aantal kerken die vrouwelijke ambtsdragers verlangen. Hoe bestaat het immers dat je zo kort na de afsluiting van de synode al besluiten kunt nemen of effectueren die lijnrecht ingaan tegen wat er op de synode is afgesproken? Hoe bestaat het dat er zelfs classes zijn die niet het geduld kunnen opbrengen om zelf de kerkelijke weg te bewandelen of gemeenten te wijzen die weg te gaan? Wie heeft er nu eigenlijk haast en wat heeft dat ons te zeggen?

Volharden

Geduld staat onder druk in een cultuur die getypeerd wordt door haast, zo schrijft dr. G.W. Marchal in het zogeheten Woordenboek voor Bijbellezers (2005). Daarin laat hij zien hoe het Bijbelse woord lankmoedigheid een appel doet op menselijke volharding in het wachten op Gods handelen. God vervult Zijn beloften, maar wel op Zijn tijd en op Zijn wijze. Daarom is het inderdaad een geloofszaak om niet op die vervulling vooruit te grijpen, maar ondanks allerlei lijden, verdrukking en beproevingen te wachten op de HEERE. Zowel in het Oude als in het Nieuwe Testament schittert Gods lankmoedigheid. Hij is traag tot toorn. Zo maakt Hij Zich in Exodus 34 al aan Mozes bekend als barmhartig en genadig; lankmoedig en groot van weldadigheid en waarheid. Overigens moeten

we dan niet stoppen met lezen bij vers 6, maar zeker ook vers 7 lezen: "Die de weldadigheid bewaart aan vele duizenden, Die de ongerechtigheid en overtreding en zonde vergeeft; Die de schuldige geenszins onschuldig houdt, bezoekende de ongerechtigheid der vaders aan de kinderen en aan de kindskinderen, in het derde en in het vierde lid."

Waar God Zelf zo lankmoedig is met zondaren, behoort deze lankmoedigheid ook tot de vrucht van de Heilige Geest. Wat is dat ook vandaag heilzaam voor een gemeente, als deze lankmoedigheid er wordt gevonden! Dat komt tot uiting in een geestelijke bereidheid om elkaar te verdragen waar het gaat om allerlei meningsverschillen over kerkelijke gewoonten en gebruiken. Het wordt ook zichtbaar in de geestelijke bereidheid om zonden van anderen elkaar niet na te dragen, maar elkaar op te dragen in het gebed en elkaar van harte te vergeven. Waar liefde woont, gebiedt de HEERE de zegen!

Verdragen

Maar op welke wijze spreekt Gods Woord bijvoorbeeld als het gaat om dwalingen die de kerk binnensluipen? In het Nieuwe Testament klinkt daar het nodige over. Bijvoorbeeld in Romeinen 16 vers 17: "Ik bid u, broeders, neemt acht op degenen, die tweedracht en ergernissen aanrichten tegen de leer, die gij van ons geleerd hebt; en wijkt af van dezelve." De algemene richtlijn in het Nieuwe Testament is dat wanneer degenen die dwalingen verkondigen en scheuren maken in de gemeente en zich na twee waarschuwingen niet van hun inzichten bekeren, zij door de anderen moeten worden gemedend (Matth. 18:17, 2 Kor. 13:2, 2 Thess. 3:6). Dit dient een duidelijk doel: verdere schade en besmettingsgevaar voorkomen. Uit liefde tot de HEERE en Zijn gemeente! Daarom mocht Johannes aan de gemeente van Efeze schrijven: "Ik weet uw werken, en

uw arbeid, en uw lijdzaamheid, en dat gij de kwaden niet kunt dragen." (Openb. 2:2)

Geestelijk geduld is inderdaad geboden: "Zijt geduldig in de verdrukking" (Rom. 12:12). Geestelijk ongeduld is soms ook meer dan gewenst: "De zon ga niet onder over uw toornigheid" (Efeze 4:26). Anderzijds kan er helaas ook veel ongeestelijk ongeduld zijn: "Een iegelijk mens zij ras om te horen, traag om te spreken, traag tot toorn; want de toorn des mans werkt Gods gerechtigheid niet" (Jak. 1:19-20). En is er zo ook geen ongeestelijk geduld? "Een dode vlieg doet de zalf des apothekers stinken en opwellen" (Pred. 1:10).

Het is daarom steeds noodzakelijk om goed te onderscheiden welke (kerkelijke) weg we in onze omstandigheden dienen te gaan. In elk geval niet die van ongeestelijk ongeduld. Maar ook niet die van ongeestelijk geduld. Wel die van geestelijk geduld én geestelijk ongeduld. Het recente pleidooi van de vrijgemaakte gereformeerde hoogleraar ethiek prof. dr. A. L. Th. de Bruijne voor een zogeheten homopartnerschap onderstreept immers opnieuw dat de discussie over vrouw en ambt helaas niet op zichzelf staat, maar dat het onderliggende Schriftverstaan in het geding is.

Steeds meer gereformeerde dijken staan vandaag de dag al zichtbaarder en hoorbaarder op doorbreken. En welk geduld moeten de geestelijke dijkwachters dan precies hebben?

Ds. W.L. van der Staaij

Jeremiah Burroughs-10

Onrecht

De HEERE hoort het gebed van armen. God zal het wreken als iemand met een week hart kwaad wordt aangedaan. Wie een week hart heeft zal het aangedane onrecht aan de Heere vertellen in het gebed. Dat geeft rust. Wie geen teer hart heeft zal met gelijke munt het aangedane onrecht willen vergelden. Als een kind van u met een teer karakter onrecht wordt aangedaan, zult u dat vergelden. Zo zal de Heere het onrecht dat Zijn kinderen wordt aangedaan rechtzetten. "Waag het nooit mensen met een teer gemoed ook maar enig kwaad te doen, want God heeft hoge achting voor zulke mensen."

Troost

Misschien hebt u niet veel aardse goederen, maar wel een week hart. Mogelijk hebt u een zwak geheugen, maar wel een teer hart. Dat geeft troost en blijdschap. Gebrokenheid van hart is een gave van God. Het is mogelijk dat u het Woord niet kunt horen en gehoorzamen zoals u wilt. Als u een gevoelig hart hebt, is er leven in u. Vreest u voor Gods toorn? Als u een week hart hebt zal Gods ongenoegen niet in grote mate ervaren worden. Jezus Christus heeft voor u geleden. "Christus was iemand met een zeer teder hart, en u hebt diezelfde tederheid als Hij. Hij was teder toen Hij op aarde was, Hij is het nu, en Hij zal het evenzeer zijn op de oordeelsdag. Hierom behoort uw ziel zich te verblijden en te vertroosten." Misschien vraagt u zich af of u deze troost niet te snel op uzelf toepast. Burroughs stelt dan de vraag of u van uzelf moet walgen als u hoort in de prediking wat een bevend hart is. Het antwoord klinkt in Ezech. 36:26. Als de Heere een vlezen hart geeft komt er een walging van de bedreven ongerechtigheden en gruwelen.

Een hard hart?

Mogelijk zegt u: had ik maar een week hart. Mijn hart is hard. Burroughs antwoordt: "Gevoelt u de hardheid van uw hart? Dan is er enige mate van tederheid. We kunnen onze hardheid niet voelen als we geen teer hart hebben." Als u uw hardheid begint te voelen is God begonnen teerheid in u te werken. Er zijn twee soorten hardheid: de hardheid van een steen en de hardheid van ijs. Zonnestrallen doen het ijs smelten, maar een steen smelt niet door de zonnestrallen. Buigt uw hart onder het horen van het Evangelie? Dan hebt u niet de hardheid van een steen, maar van ijs. De stralen van Gods liefde en genade doen uw ziel smelten.

Geen treuren over de zonde

Zegt u dat uw hart hard is omdat u niet kunt treuren vanwege de zonde? Bent u wel een vijand van de zonde? Dat getuigt van grote liefde tot God. "Welnu, als u zich in zoverre bewust bent van het kwaad van de zonde dat uw hart er een afkeer van krijgt en

u Gods genade prijst, dan hebt u die tederheid van hart die de Schrift vereist, dan hebt u het wezen en het voornaamste deel ervan dat God aanvaardt." De mate van droefheid over de zonde kan verschillen, net zoals ziekte kan verschillen. Alle zieken hebben een arts nodig, alle bedroefden hebben Christus nodig

Vasthouden

Hoe kunnen we de teerheid van het hart vasthouden? Door veel de rijkdommen van het genadeverbond te onderzoeken. De barmhartigheid van God in Jezus Christus maakt het hart teer en houdt het hart teer. Het vallen in een bekende en grove zonde zal het hart verharderen. Dagelijkse struikelingen verharderen niet, wel het vallen in een bepaalde grote zonde. Zo was het bij David. Hij beleed zijn zonde niet totdat Nathan tot hem kwam. Tot dat ogenblik was zijn hart erg verhard, zodat de vreze Gods voor een groot deel uit zijn ziel was verdwenen. Wees op uw hoede voor grove zonden. Wie toegeeft aan een grove zonde verliest de teerheid van het hart. Wie uit sleur of voor de vorm godsdienstige plichten vervult, verliest ook de teerheid van het hart. Mijd ijdel, zondig en lichtzinnig gezelschap. Zoek het gezelschap van hen die een verbroken en verslagen geest mogen hebben. De omgang met Gods kinderen houdt uw geest teer. Pas op voor aardsghezindheid en wereldgelijkvormigheid. Jaag de dingen van de aarde niet na, ook al zijn het op zich geen zondige dingen. "Een werelds christen kan nooit een teerhartig christen zijn."

Verharding

Het gebrek aan teerheid van hart dient beweed te worden. Er is veel verharding van het hart. Gods Naam wordt gelasterd, Zijn wet wordt vaak en zwaar overtreden en Gods oordelen gaan over de wereld als gevolg van deze verharding. Hoewel Gods weldaden worden aangeboden en beloften van genade worden voorgesteld, zijn de harten van de mensen verhard. De harten van de meeste mensen zijn zo hard als een steen. "Al wordt de toorn van God nog zo vreselijk van de hemel geopenbaard en vliegen de vonken zelfs om hun oren, toch zijn hun harten verhard tegen de HEERE, zo verhard dat ze zich niet kunnen bekeren (Rom. 2:5). O, wee, wee ons die tegen de HEERE gezondigd hebben, maar temeer als onze harten in onze zonde verhard zijn!"

A. van Heteren

Lezen in de brief aan de Hebreeën (39)

Sinaï en Sion – om deze twee bergen gaat het in Hebreeën 12, vanaf vers 18. Van de berg Sinaï zijn ons in de verzen 18 en 19 zeven eigenschappen opgesomd. Ze benadrukken stuk voor stuk de ongenaakbare heiligheid van de Heere. Van de berg Sion wordt ook een aantal typeringingen gegeven; zelfs wel tot acht toe. Die lezen we in de verzen 22 en volgende.

De lezers van deze brief zijn volgens de schrijver niet genaderd tot de berg Sinaï. Ze zijn gekomen tot die andere berg. Die wordt genoemd:

(1) de berg Sion. Straks zal blijken dat de apostel daarmee doelt op de hemelse berg, waarvan ook in Openbaring 21 sprake is: de stad die neerdaalt van God uit de hemel. In het geloof en de hoop die door Gods kerk worden geoefend, is deze hemelse realiteit nu al werkelijkheid. De zichtbare kerk op aarde draagt van deze stad – hoewel in alle voorlopigheid – al de kenmerken.

(2) Het is de stad van de levende God, het hemelse Jeruzalem. De schrijver roept zijn lezers op de blik van het geloofsoog naar boven te richten, waar Christus is. Maar niet minder mogen ze het oog van de hoop en de verwachting naar de toekomst richten. Het is immers de stad waarvan zij ooit in heerlijkheid bewoners zullen zijn [13: 14]. De stad waarvan God de Kunstenaar en Bouwmeester is [11: 10].

(3) Op die plaats zijn de duizenden engelen, de legermachten van de heilige God die Hem bezingen en verheerlijken. De engelen waren ooit betrokken bij de wetgeving op de Sinaï [2: 2], maar niet minder waren zij present bij de grote heilsfeiten van de geboorte, opstanding en hemelvaart van Christus. Hier zijn ze in een “algemene vergadering” bijeen.

(4) Maar de hemelstad wordt niet slechts bevolkt door de hemelse dienaren van de Heere. Daar is ook “de gemeente der eerstgeborenen”, wier namen in de hemelen opgeschreven zijn. Dat laatste wijst erop dat zij door de Heere Zelf verkoren zijn om in Zijn zalige gemeenschap te delen. Ze zijn van eeuwigheid tot het eeuwige leven bestemd. Gods kerk op aarde mag weten dat zij, hoewel nu nog onderweg door het aardse tranendal heen, zich ooit bij de gezaligden mag voegen, in de ware en volmaakte gemeenschap der heiligen.

(5) Het komen zal vooral zijn tot God, de Rechter over allen. Al eerder schreef de apostel dat het de mens gezet is eenmaal te sterven, en daarna het oordeel [9: 27]. Eens zal het laatste oordeel werkelijkheid zijn. Prediker wees er aan het slot van zijn geschrift al op dat God ieder werk van elk mens in het gericht zal brengen, met alles wat nu nog verborgen is. Dan zal alles geopenbaard worden, als de boeken worden geopend [Openb. 20: 12].

(6) En nog is de schrijver niet klaar met zijn opsomming. Hij noemt vervolgens ook nog “de geesten van de volmaakt rechtvaardigen”. Dat zijn natuurlijk geen anderen dan hen wier namen in de hemelen zijn opgeschreven. Hier wordt benadrukt dat zij nu de volkomenheid hebben bereikt. Op aarde waren zij

nog behept met zonde en zwakheid. Maar nu is hun oude mens achter hen gelaten, en zijn ze volkomen nieuwe mens. Ze worden gevoegd bij “de Vader der geesten” [12: 9].

(7) Het kan niet anders. Als het gaat over het hemelse Jeruzalem, dan moet Hij genoemd worden: Christus, die de Middelaar van het nieuwe verbond is. In deze brief is al omstandig uiteengezet dat het nieuwe verbond zoveel uitnemender is dan het oude, dat nabij de verdwijning was. Welnu, van een zoveel beter verbond is Jezus Borg geworden. Waarom Hij ook volkomen kan zalig maken degenen die door Hem tot God gaan [7: 23-25]. In en door Hem zijn al de Zijnen verzekerd van de zaligheid in de vergeving van hun zonden en de verzoening door Zijn bloed.

(8) In één adem wordt nu het middel ter verzoening genoemd. Min of meer als de climax van wat in deze Hebreeënbrief gezegd – of beter: bezongen – wordt aangaande de berg Sion, de stad van de levende God, waarheen de pelgrims onderweg zijn, in de navolging van hun grote Leidsman en Voleinder des geloofs. Waarop is hun hoop gegrond? En hoe is het mogelijk dat zij nu al in hope zalig zijn? Het geheim daarvan is gelegen in het bloed der verzoening. Van dat bloed wordt alhier gezegd dat het beter en krachtiger spreekt dan het bloed van Abel ooit. Wat maakt dan het onderscheid? Van Abel werd toch ook getuigd dat hij “een meerdere offerande Gode offerde”? Door zijn offer heeft hij getuigenis ontvangen dat hij rechtvaardig was [11: 4]. Er is echter een kenmerkend verschil tussen het offerbloed van Abel en dat van de Heere Jezus. Let erop dat Abels vergoten bloed blijkens Gen. 4: 10 tot God om gerechtigheid róépt. Het bloed van Christus roept echter niet om gerechtigheid, maar schénkt gerechtigheid [H.C. van der Meulen]. Het spreekt daarom krachtiger taal. Het bloed van Jezus Christus, Gods Zoon, reinigt ons van alle zonde [1 Joh. 1: 7]. Het is door dat bloed dat de Heere de zonden en ongerechtigheden van de Zijnen geenszins meer zal gedenken [11: 17].

Hier wordt het wonder van de zaligheid ontsloten. Kind des Heeren, u bent níet gekomen tot de berg Sinaï, de plaats waar de gloed van Gods heiligheid u verteert. Maar u bent gekomen tot de berg Sion, waar leven en zaligheid is. Zalig door het offerbloed van die Ander.

Ds. J.M.J. Kieviet

DE BRIEF AAN DIOGNETUS (7, SLOT)

Verschillende keren hebben we ons verdiept in de brief aan Diognetus. Deze keer een samenvattende terugblik in zes punten:

1. Het adres: een vragensteller

Een van de geschriften uit de begintijd van de kerkgeschiedenis die de moeite van het lezen waard zijn, is de brief aan Diognetus. Gewoonlijk wordt de brief gedateerd in de periode tussen 150 en 250 na Christus. De auteur blijft ons onbekend, al vermoeden sommigen dat hij gezocht moet worden in Alexandrië. Iets meer weten we van de ontvanger, Diognetus. Het Griekse woord *kratistos* waarmee hij wordt aangesproken – hetzelfde woord waarmee de evangelist Lukas zich tot Theofilus richt – wijst er mogelijk op, dat hij een hoge positie heeft gehad. In elk geval wordt Diognetus ons gepresenteerd als een vragensteller. Als niet-christen is hij geïnteresseerd geraakt in het christelijk geloof en stelt hij hierover een aantal vragen.

Wat voor toen gold, is nu niet anders. Nog altijd zijn er in onze omgeving vragenstellers. Niet-christelijke mensen met allerlei – uitgesproken of onuitgesproken – vragen over het christelijk geloof en de levenswijze van christenen. Misschien zijn het uw burens wel. Of uw collega of studiegenoot.

2. Het doel: mensen winnen voor Christus

De schrijver van de Diognetusbrief neemt de pen op en schrijft een brief om Diognetus' vragen te beantwoorden. Soms wordt deze brief door kerkhistorici ingedeeld bij de 'Apostolische Vaders' (een verzamelnaam voor christelijke geschriften die in de periode direct na het Nieuwe Testament ontstaan zijn); soms bij de apologeten.

Wat we in elk geval moeten bedenken, is dat de brief een wervend karakter heeft. De schrijver probeert niet alleen uit te leggen wat het christelijk geloof is, maar hij probeert Diogne-

tus ook voor dat geloof te winnen. Hij vertoont daarmee iets van het vuur dat brandde in het hart van de apostel Paulus, toen die schreef: 'Ik heb mijzelf allen dienstbaar gemaakt, opdat ik er meer zou winnen. Allen ben ik alles geworden, opdat ik immers enigen behouden zou' (1 Korinthe 9: 19, 22).

3. De overtuiging: Het christelijk geloof is uniek

De schrijver van de Diognetusbrief is overtuigd van de uniciteit van het christelijk geloof. Hij plaatst dat tegenover het polytheïsme en de verschillende filosofische stromingen van zijn dagen. Ook laat hij de verschillen zien tussen het jodendom van zijn dagen en het christelijk geloof. En al zijn er bij de manier waarop dat gebeurt, wel een aantal vragen te stellen, de grondovertuiging is duidelijk: het christelijk geloof is uniek. Het gaat daarin om de ene Naam onder de hemel, onder de mensen gegeven, door Welken wij moeten zalig worden. Christus is de Weg, de Waarheid en het Leven. Een andere Weg is er niet.

4. De uitleg: Christenen in deze wereld

De Diognetusbrief dankt haar bekendheid vooral aan de manier waarop geschreven wordt over de christenen in deze wereld. De auteur schetst die positie op twee manieren. In hoofdstuk 5 valt de nadruk op de vreemdelingschap. Christenen zijn wel in deze wereld, maar niet van deze wereld. Hun leven verschilt fundamenteel van dat van niet-christenen. In hoofdstuk 6 gaat het over de positieve bijdrage van christenen aan deze wereld. Wat de ziel in het lichaam is, zijn de christenen in deze wereld. In deze tweevoudige tekening ligt een spiegel voor christenen vandaag. Zijn zij inderdaad vreemdelingen in deze wereld? En wordt hun houding gekenmerkt door diepe bewogenheid?

5. De boodschap: De komst van Christus in deze wereld

Wat te midden van de huidige belangstelling voor de Diognetusbrief ten onrechte minder aandacht krijgt, is dat dit geschrift ook uitvoerig aandacht besteedt aan het hart van het christelijk geloof: de komst van Christus in deze wereld. Christus wordt getekend als Profeet, Die zondaren overtuigt. Maar ook als Degegene Wiens gerechtigheid de zonden van schuldige zondaren bedekken kan: *'Wat immers kon onze zonden bedekken behalve Zijn gerechtigheid? Door wie anders konden wij, misdadigers en goddelozen, gerechtvaardigd worden behalve door de Zoon van God?'*

6. De grondtoon: Diepe ernst

Wat tenslotte opvalt, is de diepe ernst die op sommige plaatsen in de Diognetusbrief doorklinkt. De schrijver is overtuigd van het feit dat Christus eenmaal zal terugkomen als Rechter. Zo schrijft hij: *'God zond Christus als Iemand Die liefheeft, niet als Iemand Die oordeelt. Want in die hoedanigheid zal Hij Hem zenden. En wie zal standhouden bij Zijn komst?'*

Die ernstige vraag wordt vanuit dit geschrift uit de Vroege Kerk ook aan ons hart gelegd.

Ik besluit deze artikelenreeks met drie typeringingen die de schrijver geeft van Christus: Hij is door Zijn Vader gegeven als *'Raadsman, Arts en Licht'*, zo valt ergens in de Diognetusbrief te lezen. Zo wordt Hij in het Evangelie nóg aangewezen en aangeprezen. Als Raadsman voor radelozen, als Arts van mensen die lijden aan een ongeneeslijke zondekwaal, als Licht voor blinden!

ds. A.J.T. Ruis

Aspecten van de eredienst -2

Typisch voor een gereformeerde eredienst is de voorlezing van Gods Wet, de tien geboden. Johannes Calvijn heeft de Wet een plaats gegeven in de liturgie om verschillende redenen. God maakt ons Zijn wil bekend. We worden geroepen ons neer te buigen voor het gezag van de Heere. De Heere is God, erkent dat Hij ons heeft gemaakt en geenszins wij. Bij de gewoonte om Gods Wet te lezen in onze erediensten stond ik met u de vorige keer stil. Nu willen we nadenken over een ander element van de eredienst, een zeer wezenlijk en onmisbaar element: de lezing van Gods Woord.

Ja, de Schriftlezing. Ook dat is een onmisbaar in de eredienst. Wij als gemeente mogen aan het woord komen in bidden, zingen en belijden, maar de Heere vooral komt aan het woord, het Woord, liever gezegd. Niet alleen in de prediking, maar ook in de Schriftlezing. Om niet afgeleid te worden in dit belangrijke moment dat God spreekt, is het goed dat we allemaal met de voorlezer of de predikant mee lezen en niet om ons heen kijken, alsof de Heere het niet tegen ons heeft.

Als je onder het bijbellezen het gevoel krijgt veel niet te begrijpen, is dat een goed en terecht gevoel. De Schriften moeten immers open gaan? Ons hart moet immers open gaan? En hoe zal dat kunnen zonder het licht en de kracht van de Heilige Geest? De lezing van de Schriften moet leiden tot een gebed om de opening van Gods Woord. Persoonlijk, maar ook als gemeente. De lezing van Gods Woord moet ook duidelijk en vooral eerbiedig zijn. Het is ook een ambtelijke taak. Kinderen laten lezen in de eredienst is een slecht idee. Gestuntel en foutjes kunnen de lachlust opwekken. Niet dat dit in onze gemeenten gebeurt, maar ja, als cgk zijn we zo breed geworden dat je niet wilt weten hoe het in vele 'erediensten' aan toe gaat. Ik kreeg in het verleden bij een preekverzoek soms een indrukwekkende lijst opgestuurd hoe het toe moest gaan in de kerkdienst. Waarom ik er vervolgens feestelijk voor bedankte. Het ergste vond ik nog dat de lengte van de preek voorgeschreven werd. Drie kwartier? Veel te lang. Twintig tot vijftientwintig minuten, hooguit. De wetslezing waar we het reeds over hadden wordt beperkt tot de samenvatting en vooral veel zingen, en niet alleen de psalmen, nee hoor. En ik hoorde ook van studenten die bekritiseerd werden omdat ze de gemeente niet aanspraken als broeders en zusters, tegenwoordig broers en zussen, ook al zo belachelijk. We zijn immers allemaal gelovige mensen? Ja, dat staat buiten kijf. Deze laatste gedachte is trouwens ook binnen onze

eigen gemeenten een gevaar. De vraag: hoe krijg ik een genadig God (Luther), leeft dat nog? Je komt maar weinig een arm zondaar tegen: is er nog een weg, is er nog een middel? De Heere Jezus kwam in Zijn tijd hier op aarde ook maar weinig arme zondaren tegen. En wat was Hij blij als er eens iemand kwam die Hem echt nodig had. Voor de rest kwam Hij veel Abrahamskinderen tegen. Maar ze hadden Hem niet nodig. Vreselijk.

Maar goed, weer verder. De geloofsbelijdenis hoort ook helemaal thuis in een eredienst. De gemeente belijdt, maar het Apostolicum wijst er wel op dat het geloof persoonlijk gekend moet worden: Ik geloof, ik geloof. De vraag moet beantwoord worden of de geloofsbelijdenis ook functioneert in ons leven? Is het ware geloof ons persoonlijk deel? We kunnen als degelijk gereformeerde mensen wel mopperen op oppervlakkigheid, maar als het Apostolicum niet onze persoonlijke belijdenis is geworden gaan ook wij verloren met al onze rechtzinnigheid. Daarom gaf de Heere Jezus die ernstige man met zijn serieuze vraag (Heere, zijn er ook weinigen die zalig worden?) ten antwoord: Strijdt om in te gaan door de enge poort; want velen, zeg Ik u, zullen zoeken in te gaan en zullen niet kunnen, Lukas 13:23 en 24. Waarvan akte.

ds. K. Hoefnagel

Geschiedvervalsing

God uit de geschiedenis weggeschreven

Niet alleen in onze tijd wordt God weggeschreven uit de geschiedenis, dat gebeurde ook vroeger al. Ik stuitte daarop bij het lezen van een gedeelte uit een boek van wijlen ds. A. Roorda (gereformeerd predikant in Leiden) uit 1913, dus ruim honderd jaar geleden. Ik geef u een citaat: "Toen zeide Jozua tot het ganse volk: 'Alzo zegt de HEERE, de God Israëls...' Het is in de Naam des Heeren, dat hij de geschiedboeken van Israël opent. En dan vertelt hij de geschiedenis, zoals deze verteld worden moet. Men heeft in onze dagen God uit de geschiedenis weggenomen. Velen willen van een leiding Gods in de historie niet meer weten. Een groot gedeelte van ons volk is opgegroeid en groeit op bij een geschiedenisonderwijs, dat God de Heere eenvoudig doodzwijgt. Zo heeft men onze schone vaderlandse historie ontzield. Maar zo deed Jozua niet. Hij wist dat het God de Heere is, die de geschiedenis maakt. En zo is voor hem geschiedenis vertellen in herinnering brengen, wat Israëls God met en voor Zijn volk gedaan had."

Natuurwonderen

Ook in het vroegere verleden werd Gods hand al ontkend in de natuurwonderen die plaatsvonden ter bescherming van ons vaderland. Er werd gezegd dat het gewoon de natuur was zonder Gods hand erin te zien. Daartegen voert ds. Van de Velde meerdere argumenten aan. Hij zegt terecht dat de natuur in Gods macht is. De Heere gebruikt de natuurkrachten om ten goede van een volk te werken en Hij toont op een bijzondere manier Zijn hulp en grote macht. Vaak is dit gebeurd na voorafgaand vasten en bidden. Van de Velde wijst op 1 Samuël 7:10 'En het geschiedde toen Samuël dat brandoffer offerde, zo kwamen de Filistijnen aan ten strijde tegen Israël, en de HEERE donderde te dien dage met een groten donder over de Filistijnen en Hij verschrikte hen, omdat zij verslagen werden voor het aangezicht van Israël. Hij verwijst ook naar 1 Samuël 12:17 'Is het niet vandaag de tarweoogst? Ik zal tot den HEERE roepen, en Hij zal donder en regen geven; zo weet dan en ziet, dat uw kwaad groot is dat gij voor de ogen des HEEREN gedaan hebt, dat gij een koning voor u begeerd hebt.'

Aanleiding tot de 80 jarige oorlog

Meer dan eens wordt in onze tijd geschreven dat de aanleiding tot de 80 jarige oorlog de economie was en niet de godsdienst. Als dit zo gesteld wordt, betekent dat ook een wegschrijven van God uit de geschiedenis. Dat is vervalsing van de geschiedenis. Van de Velde is duidelijk in zijn boek. We lezen op blz. 393 dat koning Filips II vooral beoogd heeft met alle middelen en door geweld de roomse godsdienst in te voeren. In geheime brieven aan de prinses van

Parma heeft hij verlangd dat zij bovenal de godsdienst zou handhaven en alle andere dingen op de tweede plaats zou stellen. Daarom heeft Filips II ook Alva met een leger naar Nederland gestuurd om met geweld de inquisitie in te voeren. Filips II was gespitst op het voortzetten van de roomse godsdienst en het uitroeien van de gereformeerden. Hij zou liever volk en land verliezen dan dat hij maar het minste in de zaak van de godsdienst zou toegeven. "Ja, liever zou hij, zo hij die had, honderdduizend levens willen verliezen dan de allerminste verandering daarin gedogen." Filips II wilde liever Nederland zonder inwoners laten en tot een wildernis maken dan dat hij een dwaalgeest zou gedogen.

De gereformeerden

Van de Velde schrijft dat de gereformeerden ijverden voor hun godsdienst. De adel van ons land verzocht in het zogenaamde 'Smeekschrift der edelen' op 5 april 1566 aan de landvoogdes Margaretha van Parma om verzachting van de plakaten en toelating van de gereformeerde godsdienst. Dit had niet het gewenste resultaat. Daarop werd op 27 oktober 1566 een verzoekschrift aan de koning gericht waarin verzocht werd de vrije uitoefening van de gereformeerde godsdienst. "Maar toen alles tevergeefs bleek, zijn de Staten onder leiding van de prins van Oranje de oorlog begonnen die 80 jaar zou duren." Willem van Oranje noemde uitdrukkelijk als voornaamste reden van de oorlog 'de bevordering van de ere Gods en opdat Zijn Woord zou mogen wassen en toenemen. De remonstranten hebben in het verleden ook beweerd dat de 80 jarige oorlog geen godsdienstoorlog geweest zou zijn. Daarom zouden alle godsdienstige bijeenkomsten, ook de roomse, toegestaan moeten worden. In Spanje daarentegen werd deze oorlog als een heilige oorlog gezien. Van de Velde schrijft op blz. 409 dat deze oorlog ondernomen is tot handhaving van de roomse godsdienst en tot uitroeiing van de ketters. Laten we Gods hand in de geschiedenis van ons vaderland mogen zien en niet meegaan met hen die aan geschiedvervalsing doen door God weg te schrijven uit onze vaderlandse geschiedenis. De Heere heeft wonderen gedaan ter bescherming van de gereformeerde godsdienst. Gode alleen de eer.

Ds. A. van Heteren

N.a.v. Abraham van de Velde,
De wonderen des Allerhoogsten

P E R S BERICHT

BESTE BELANGSTELLENDEN VAN EEN HANDREIKING,

Wij houden als regio Veluwe van Een Handreiking weer een regioavond! Bij dezen de officiële uitnodiging. De avond wordt D.V. gehouden op 10 november 2022 in de Opstandingskerk in Nunspeet, Feithenhofweg 24. Hanneke Schaap-Jonker, bekend van haar columns in het RD, hoopt met ons na te denken over: "Ik wil het zo niet meer! Over grenzen stellen in de omgang met mensen met psychische problemen." Een thema dat erg breed leeft! In de lezing hoopt zij in te gaan op vragen als: waar liggen mijn mogelijkheden en grenzen in het omgaan met onze zieke naaste? Hoe laat ik enerzijds de liefde van de Heere Jezus zien en stel ik toch grenzen in de hulp die ik bied? Daarnaast hopen we met elkaar na te denken over hoe ver onze verantwoordelijkheid gaat als iemand in onze omgeving bijvoorbeeld suïcidaal is.

De avond begint om 19:45 uur, met inloop vanaf 19:15 uur.

Een ieder is van harte welkom deze avond bij te wonen! Ook is de avond live te volgen via het YouTube-kanaal van de Opstandingskerk Nunspeet of via kerkomroep.nl.

BOEKBESPREKINGEN

Belijdenis in de bres, Markante citaten van Guido de Brès, Drs. J.A. Schippers (samenstelling), gebonden, 134 blz., € 13,95, Uitgeverij De Banier, Apeldoorn, ISBN 978 90 8718 7996.

Dit boekje is samengesteld ter gelegenheid van het 500e geboortjaar van Guido de Brès (1522- 1567), die veel heeft mogen betekenen voor het werk van de reformatie in de Nederlanden. We nemen over wat we lezen op blz. 20 uit een brief aan zijn vrouw vanuit de gevangenis geschreven. "Onze Heere doet mij enerzijds mijn zwakheid en mijn kleinheid gevoelen, dat ik niet anders ben dan een armzalig aarden vat, uiterst broos, opdat ik mij zal vernederen en al de roem van de overwinning aan Hem wordt toegebracht. Anderzijds versterkt en vertroost Hij mij op een ongelooflijke wijze; ik voel mij beter op mijn gemak dan de vijanden van het Evangelie. Ik eet, drink en slaap beter dan zij."

Robert Murray McCheyne, Wat moet ik doen opdat ik zalig worde? Gebonden, 75 blz., € 11,90, Uitgeverij Den Hertog, Houten, ISBN 978 90 331 3168 4.
De ondertitel luidt: 'Vragen van een heilbegerig hart.'

Het boekje bevat korte gedeelten uit de geschriften van McCheyne. Een geschikt boekje om weg te geven. We geven een citaat van blz. 43 waar het gaat over de roeping van Mattheüs: "Het behaagde God, Die alle dingen werkt naar de raad van Zijn wil, om Mattheüs een zaligmakend gezicht te geven van Jezus' uitnemendheid. Een druppel viel uit de hemel op zijn hart en deed het smelten; hij rook de aangename geur van de Roos van Saron. Wat betekent nu de hele wereld voor Mattheüs? Hij maakt zich geen zorgen meer over geld en vermaak. In Christus ziet hij iets wat liefelijker en beter is dan al dat andere. 'Hij stond op en volgde Jezus.'"

Maarten Luther, Laat ieder 's Heeren goedheid loven, gebonden, 127 blz., € 15,90, Uitgeverij Den Hertog, Houten, ISBN 978 90 331 3149 3.

Dit boekje is de verklaring van Luther over Psalm 118. Het is vertaald en ingeleid door ds. P. den Ouden. Luther schreef deze verklaring toen hij verbleef op de Coburg in 1530 toen de rijksdag in Augsburg werd gehouden. Luther kon daar niet aanwezig zijn omdat hij getroffen was door de ban van rijk en kerk. Melanchton trad op als woordvoerder van de protestanten. Door middel van briefverkeer bleef Luther op de hoogte van de gang van zaken in Augsburg. Luther stelt dat in Psalm 118 kort wordt samengevat wat in het hele Psalter is te vinden. Luther gaf de verklaring van Psalm 118 de titel 'Het schone Confitemini.' Confitemini is het eerste woord van Psalm 118 in de Latijnse vertaling (de Vulgaat) en betekent: looft, prijst. Luther werd bijzonder getroost door vers 17 'Ik zal niet sterven, maar leven en de werken des HEEREN vertellen. We lezen op blz. 88 "De gelovigen klagen dat ze in dit leven sterven en nood lijden. Evenwel troosten ze zich met een ander leven, namelijk God Zelf, Die boven en buiten dit leven is. Daarom is het onmogelijk dat ze echt sterven en niet integendeel eeuwig leven zullen."

Ds. A.T. Vergunst, Denk aan je Schepper, paperback, 141 blz., € 14,90, Uitgeverij Den Hertog, Houten, ISBN 978 90 331 3197 4.

De ondertitel luidt: 'Bijbelse raad aan jongeren.' Het boek is met name voor jonge mensen geschreven. Het eerste hoofdstuk gaat over Prediker 12. Dat hoofdstuk roept op de Heere te gedenken als je jong bent. We lezen op blz. 20 een duidelijk voorbeeld. Een dochter zei tegen haar moeder dat ze eerst van het leven wilde genieten en als ze wat ouder geworden zou zijn zou ze haar hart aan de Heere geven. Moeder zei niets maar zorgde dat er de volgende dag een boeket bloemen voor het meisje op tafel stond. Toen het papier er werd afgedaan bleken de bloemen verwelkt en verdord te zijn. Toen zei moeder: "Kind, dat heb ik je gegeven, want dat wil jij de Heere geven. Dat zei je gisteren: Eerst genieten, mama, eerst jong zijn en dan later; ja,

dan ga je de Heere dat verwelkte en verdorde leven geven. Maar kind, Hij wil het nu! Jongelui, gedenk je Schepper nu, terwijl je nog jong bent!"

Samuel Rutherford, Het verbond des levens, gebonden, 512 blz., € 39,95, Uitgeverij De Banier, Apeldoorn, ISBN 978 90 8718 5541.

Dit boek is deel 5 van de theologische werken van Samuel Rutherford en werd gepubliceerd in 1655. Het boek is een uitgebreide verhandeling over de verbondsleer. Hoofdstuk 14 gaat over de kinderdoop. Veel argumenten voor de kinderdoop worden naar voren gebracht. Rutherford schrijft ook over de beloften en de bedreigingen van het verbond. We citeren enkele regels die we lezen op blz. 37: "De gelovigen moeten Gods besluit om hen zalig te maken, geloven, ook al horen zij de bedreigingen, want dat besluit is geopenbaard. De verworpenen echter moeten alleen de betekenis, hun verdienste volgens de wet en de uitkomst van de bedreiging, geloven, als zij geen berouw hebben, maar zij moeten geen besluit om hen zalig te maken geloven." Het tweede deel van het boek gaat over de Middelaar van het verbond. Beschreven wordt de vastheid van de troost en de zaligheid voor eenieder die Christus heeft liefgekegen. Evenals in de delen 1 tot en met 4 worden veel goede en leerzame zaken in dit boek van Samuel Rutherford aangetroffen.

Van de redactie

Verschijsning volgende nr.

Het volgende nummer zal verschijnen D.V. donderdag 17 november 2022. Kopij graag binnen donderdag 3 november 2022.

Boekpresentatie 18 november

D.V. vrijdagavond 18 november zal het boek "Trouw aan Schrift en belijdenis" gepresenteerd worden in een zal van de Christelijke Gereformeerde kerk te Barendrecht, Voordijk 252. Aanvang 8 uur. Iedereen is van harte welkom. Ds. J.M.J. Kieviet en ds. A.J.T. Ruis hopen deze avond kort stil te staan bij de vraag wat de Bijbel zegt over Gods trouw en wat het trouw- zijn Aan Schrift en belijdenis inhoudt.

CBB

'Bewaar het Pand' is voor mensen met een leesbeperking beschikbaar bij de CBB (Chr. Bibliotheek voor Blinden en Slechtzienden). Tel. 0341- 565499, e-mail info@cbb.nl

AvH

VAN STAVEREN
begrafenisverzorging

Met aandacht, zorg en respect

Dag en nacht bereikbaar

(0172) 23 33 38

Wij verzorgen alleen begrafenissen

Vraag vrijblijvend het boekje
"Mijn Laatste Wens".

www.vanstaverenbegrafenissen.nl
info@vanstaverenbegrafenissen.nl

Colofon

Dit blad wordt om de veertien dagen uitgegeven door de stichting **Bewaar het Pand.**

ISSN nummer: 0166 - 4646

REDACTIELEDEN

Ds. A. van Heteren,
Ds. K. Hoefnagel en Ds. J.M.J. Kieviet

REDACTIE ADRES

Ds. A. van Heteren, Vlaak 10, 8321 RV Urk,
T 0527-688978
E a.vanheteren@kliksafe.nl

ABONNEMENTEN

P.J. Boers, Bergstoep 46C, 2959 AC Streefkerk. T 0184-669116
E pand@solcon.nl NL37 INGB 0000 7043 50 t.n.v.
Stichting Bewaar het Pand te Streefkerk.
Abonnementsprijs € 30,- per jaar.
Abonnementsprijs Verenigde Staten en Canada \$ 36,- per jaar.
Advertentietarieven op aanvraag.
Contactadres Canada:
D. Kleinjan Tel. 905-627-8556
mail: bewaarhetpand@hotmail.com

Abonnementen lopen van 1 januari t/m 31 december.
Een abonnement kan op elk moment ingaan en moet uiterlijk 1 december schriftelijk of per e-mail worden opgezegd.

De Stichting Gemoedsbezwaarden tegen Verzekeringen heeft als doel individuele en collectieve voorlichting geven aan en belangenbehartiging van gemoedsbezwaarden tegen verzekeringen.

Voor € 10,00 per kalenderjaar bent u donateur van de stichting en steunt u haar werk. U krijgt dan de door de stichting opgestelde praktische en principiële brochures gratis toegezonden.

Ook ontvangt u enkele keren per jaar een nieuwsbrief met daarin actuele informatie.

Telefonische vragen en donateuraanmelding tijdens kantooruren:
0488 - 44 91 54, of via e-mail:
voorlichting@gemoedsbezwaarden.nl

- Psychosociale & psychologische hulpverlening
- Huwelijk & relaties
- Seksuologische hulpverlening
- Toerusting & preventie
- Gastopvang
- Schoolmaatschappelijk werk

→ Hulp bij gameverslaving

→ Mediation & coaching

Het bieden van professionele, psychosociale hulp bij al jouw levens- en gezinsvragen, dat is onze missie. En altijd vanuit een heldere, christelijke identiteit.

De Vluchtheuvel biedt meer!

W stichtingdevluchtheuvel.nl • T 0113 - 213 098

De Vluchtheuvel

Christelijke psychosociale hulpverlening

**UW ADVERTENTIE
IN KLEUR?***

Neem contact
op met de
administratie!

** Alleen mogelijk op de achterzijde.*